

Республика Татарстан
Старо-Имянское сельское
поселение Сармановского
муниципального района

Татарстан Республикасы
Сарман муниципаль
районы Иске Имән
авыл жирлегә

КАРАР
13.06.2018 г.

КАРАР
№ 83

Татарстан Республикасы
Сарман муниципаль районының
«Иске Имән авыл жирлегә»
муниципаль берәмлек территорияләрен
төзекләндерү буенча нормаларны
һәм кагыйдәләрне раслау турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» «Федераль законга һәм Россия Федерациясендә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 2017 елның 29 декабрдәгә 463 – ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлдәгә 45 - ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Россия Федерациясе Төзелеш һәм торак-коммуналь хужалыгы министрлыгының 2017 елның 13 апрелдәгә «Жирлекләр, шәһәр округлары, шәһәр эчендәгә районнар территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләрен әзерләү өчен методик тәкъдимнәрне раслау турында» 711/пр номерлы боерыклары, Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының Иске Имән авыл жирлегә уставы, Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының Иске Имән авыл жирлегә Советы карары белән «Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының Иске Имән авыл жирлегә муниципаль берәмлегендә гавами тыңлауларны оештыру һәм үткәрү тәртибе турындагы нигезләмәне раслау турында» 2007 елның 27 июлдәгә 11 номерлы Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының Иске Имән авыл жирлегә Советы карары нигезендә, авыл жирлегендә яшәүчеләрнең гавами тыңлаулар уздыру юлы белән фикер алышуда катнашуга хокукларын үтәү, фикер алышуда катнашу максатларында, Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы Иске Имән авыл жирлегә Советы **КАРАР ИТТЕ:**

1. Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының «Иске Имән авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү нормативларын һәм кагыйдәләрен расларга (1 нче кушымта).

2. Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы Иске Имән авыл жирлеген башкарма комитетының 27.11.2017 елдагы 5 нче номерлы «Иске Имән авыл жирлеген» муниципаль берәмлеген территориясен төзекләндерү нормативлары һәм кагыйдэләр» турындагы карарын үз көчен югаткан дип санарга.

3. Әлеген карарны «Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталы» (PRAVO TARSTAN.RU) һәм Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының «Сарман авыл жирлеген» муниципаль берәмлеген рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштырарга.

4. Әлеген карарның үтәлешен тикшереп торуну үз өстемдә калдырам.

Татарстан Республикасы
Сарман муниципаль районы
Иске Имән авыл жирлеген
Советы рәисе

Р.Ә.Исламова

Иске Имән авыл жирлеге
Советының 2018 елның 13
июнендәге 83 номерлы
карарына кушымта

Сарман муниципаль районының «Иске Имән авыл жирлеге»
муниципаль берәмлек территорияләрен төзекләндерү буенча нормалар һәм
кагыйдәләр

1. Гомуми нигезләмәләр

«1.1. Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының Иске Имән авыл жирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре (алга таба - Кагыйдә) «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законны, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын үтәү йөзеннән, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын, Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Россия Федерациясе, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының «Иске Имән авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге уставы һәм Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы объектларын төзекләндерү объектларын карап тотуга һәм төзекләндерү тәртибдә бердәй таләпләр билгеләү, тулаем Татарстан Республикасы Иске Имән авыл жирлеге территориясендә төзекләндерү дәрәжәсен яхшырту максатларында башка муниципаль норматив хокукый актлар (алга таба - жирлек)

1.2. Әлеге Кагыйдәләрдә куркынычсыз, уңайлы һәм жәлеп итүчән шәһәр мохитен формалаштыру максатларында төп принциплар, алымнар, сыйфатлы характеристикалар һәм күрсәткечләр баян ителгән. Әлеге Кагыйдәләр максатлары өчен жирлектә яшәү тирәлеген характерлаучы һәм мондый территориядә яшәү уңайлылыгын билгеләүче табигать, архитектура-планлаштыру, экология, социаль-мәдәни һәм башка факторлар жыелмасы керә.

1.3. Әлеге Кагыйдәләр жирлекнең бөтен территориясендә гамәлдә һәм, оештыру-хокукый рәвешенә бәйсез рәвештә, барлык физик һәм юридик затларны башкару өчен мәжбүри.

1.4. Муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре тиешле муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан раслана.

2. Муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре түбәндәге мәсьәләләрне жайга сала ала:

1) гомуми файдаланудагы территорияләрне тоту һәм мондый территорияләрдән файдалану тәртибе;

- 2) фасадларның тышкы төре һәм биналарның, корылмаларның киртәләү конструкцияләре;
- 3) төзекләндерү элементларын проектлау, урнаштыру, тоту һәм торгызу, шул исәптән жир эшләрен башкарганнан соң;
- 4) биналарны, төзелешләрне, корылмаларны архитектур яктыртуны да кертеп, муниципаль берәмлек территориясен яктыртуны оештыру;
- 5) торак пунктлар чикләрендә урнашкан газларны, чәчәкләкләрне һәм үләнчел үсемлекләр биләгән башка территорияләрне төзү, тоту, торгызу һәм саклау тәртибен кертеп, муниципаль берәмлек территориясен яшелләндерүне оештыру;
- 6) муниципаль берәмлек территориясендә мәгълүмат урнаштыру, шул исәптән урам исемнәре һәм йорт номерлары, вывескалар белән күрсәткечләр урнаштыру;
- 7) балалар һәм спорт мәйданчыкларын, хайваннарны, парковкаларны (парковка урыннарын), кече архитектура формасы урнаштыру һәм тоту;
- 8) жәяүлеләр өчен коммуникацияләр, шул исәптән тротуарлар, аллеялар, юллар, сукмаклар оештыру;
- 9) күрсәтелгән территориядә инвалидларның һәм халыкның башка аз мобильле төркемнәренә тоткарлыксыз хәрәкәт тәэмин итү максатларында муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү;
- 10) муниципаль берәмлек территориясен, шул исәптән кышкы чорда, жыештыру;
- 11) яңгыр сулары агып төшүне оештыру;

12) жир эшләрен уздыру тәртибе;

13) яқындагы территорияләр эчтәлегендә биналар, төзелешләр, корылмалар, жир кишәрлекләре (мондый йортлар чикләрендә төзелмәгән яисә төзелмәгән күпфатирлы йортлардагы урыннарның милекчеләреннән һәм (яисә) башка законлы хужаларыннан тыш) катнашу, шул исәптән финанс, милекчеләре һәм (яисә) башка законлы хужалары;

Искәрмә: 2018 елның 28 июнендә үз көченә керә

14) Россия Федерациясе субъекты законында билгеләнгән тәртип нигезендә янәшәдәге территорияләрнең чикләрен билгеләү;

Искәрмә: 2018 елның 28 июнендә үз көченә керә

15) муниципаль берәмлек территориясен бәйрәм белән бизәү;

16) муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү чараларын гамәлгә ашыруда гражданнарның һәм оешмаларның катнашу тәртибе;

17) муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләренә үтәлешен тикшереп торуну гамәлгә ашыру.

2. Төп төшенчәләр

Әлеге кагыйдәләрдә түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

территорияне төзекләндерү - муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрендә билгеләнгән чаралар комплексын гамәлгә ашыру эшчәнлеге, ул гражданнарның яшәү шартларының уңайлылыгын тәэмин итүгә һәм арттыруга, муниципаль берәмлек территориясенә санитар һәм эстетик торышын

яхшыртуга, торак пунктлар территорияләрен һәм мондый территорияләрдә урнашкан объектларны, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне, жир кишәрлекләрен, биналарны, корылмаларны, корылмаларны, территорияләрне карап тотуга юнәлдерелгән;

йорт биләмәсе - үзенә якин жир кишәрлеге булган индивидуаль торак йорт;

ташланган транспорт чарасы - милекче тарафыннан алты айга һәм аннан да күбрәк вакыт аралыгында калдырылган транспорт чарасы, аңа башка затларның ирекле керү мөмкинлеген дә кире какмый (кузов, кузовның башка элементлары, чүпләнмәгән ишекләр, ишекләр ябылу мөмкинлеге булмау, шулай ук машина йөртү урыннарында (һавасы чыккан тәгәрмәчләр булу, тәгәрмәчләр яисә башка конструктив детальләр булмау) һәм шул ук вакытта транспорт чараларын саклау өчен билгеләнгән гомуми файдалану урыннарында (транспорт чаралары урнаштыру өчен махсус билгеләнгән урыннардан тыш) торучы яисә транспорт чаралары (транспорт чаралары урнаштыру өчен махсус билгеләнгән урыннардан тыш) транспорт чаралары саклану өчен билгеләнгән урыннар (транспорт чаралары) яки алты ай (парковкалар, машина йөртү урыннарында, машина йөртү урыннарында махсус жыештыручы урыннар, транспорт корылмалары һәм башка урыннар, транспорт корылмалары, транспорт корылмаларын жыештырудан тыш) файдалану мөмкинлеген билгеләүче билгеләре булган транспорт чарасы. Ташландык транспорт чарасы автомобиль юлларына киртәләрне бетерү, жәяүлеләрне үтү, территорияне жыештыру, ашыгыч хезмәтләр, башка махсус транспорт машиналарын, чүп жыю машиналарын подъездларга, чүп контейнерларына күчерү, шулай ук потенциал территорияне жыештыру өчен билгеләнгән тәртиптә эвакуацияләргә тиеш;

каты көнкүреш калдыкларын чыгару - контейнерлардан (КГМ белән бункер-туплаучыларны йөкләү) махсус транспортка чыгару, контейнер майданчыкларын чистарту һәм аларга илтә торган чүп-чардан аларны лицензияләнгән утильләштерү объектына (чүп төяү станцияләре, күмү полигоннары һ.б.) чүп жыю урыннарыннан күчерү;

жир утыртмалары - билгеле бер территориядә урнашкан агач, куак һәм үләнчел үсемлекләр бергәлеге; жир эшләре - район территориясен төзекләндерелгән яисә грунт капламын бозып, яисә юлларның һәм тротуарларның камилләштерелгән катламын төзүгә бәйле эшләр;

контейнер - капкачлы 0,7-1,5 куб.м күләмдәге каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен стандарт сыешлык;

кече архитектура формалары - район дизайны объектлары (урналар, эскәмияләр, декоратив киртәләр, яктырткычлар, декоратив стеналар, фонтаннар, беседкалар, чәчәкләр өчен вазалар, монументаль-декоратив композицияләр, декоратив скульптуралар, балалар өчен спорт майданчыклары, ял итү майданчыклары һәм башкалар);

вак ишегалды корылмалары - жир кишәрлегендә төзелә торган вакытлы корылмалар (баз, сарайлар һ.б.);

чүп-чар жыелмасы - контейнер майданчыгында яисә теләсә кайсы башка территориядә 1 куб метрдан артмаган күләмдә каты көнкүреш калдыклары һәм КДМ туплануы;

чүп-чарны санкцияләnmәгән чүп-чар чүплеге - үз белдеге (рөхсәтсез) агызу (урнаштыру) яисә каты көнкүреш калдыкларын, ГКМ, житештерү, куллану һәм төзелеш калдыкларын, юридик яисә физик затлар эшчәнлеге барышында барлыкка килгән башка чүп-чарны берләштерү, 50 кв.м дан артык майданда һәм 30 куб метрдан артык күләмдәге майданда;

житештерү һәм куллану калдыклары (алга таба - калдыклар) - житештерү һәм куллану процессында барлыкка килгән чимал, материаллар, ярымфабрикат, башка әйберләр яисә продуктлар калдыклары, шулай ук үзләренен куллану үзлекләрен югалткан товарлар (продукция);

төзелеш объекты паспорты - объектның исемен, төзүченең (заказчының), эшләрне башкаручы (подрядчы, генподрядчы) исемен, эшләрне башкаручы (подрядчы, генподрядчы) фамилиясен, вазыйфаларын һәм номерларын күрсәтеп, эшләр башкаручының объекты, эшләр башлану һәм тәмамлану срокларын, схемаларын күрсәтеп, мәгълүмати щит;

муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре - муниципаль хокукый акт, ул Россия Федерациясе законнары һәм Россия Федерациясенен башка норматив хокукый актлары нигезендә, шулай ук Россия Федерациясе субъектларының норматив хокукый актлары нигезендә муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү һәм төзекләндерү элементларына карата таләпләр, муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү чаралары исемлеге, аларны үткәрү тәртибе һәм ешлыгы билгели;

якындагы территория - гомуми файдаланудагы территория, ул Россия Федерациясе субъекты законы белән билгеләнгән тәртип нигезендә мондый жир кишәрлеге төзелгән һәм чикләре муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре белән билгеләнгән очракта бинага, төзелешкә, корылмага, жир кишәрлегенә тоташа;

жир асты инженерлык коммуникацияләре - торбаүткәргечләр һәм төрле билгеләнештәге кабельләр (суүткәргеч, канализация, жылылык, элемтә һ.б.);

йорт алды территориясе - күпфатирлы торак бинага якын жир кишәрлеге, ул яшелләндерү элементларын, керү юлларына жәяүле юлларны, йортка керү юлларын, әлеге йортта яшәүчеләр өчен майданчыкларны (балалар, спорт, ял итү өчен, контейнерлар өчен, этләрне йөртү өчен) һәм йортка хезмәт күрсәтү, эксплуатацияләү һәм төзекләндерү өчен билгеләнгән башка объектларны үз эченә алган.

каты көнкүреш калдыклары полигоннары - халыкның санитар-эпидемиологик иминлеген гарантияли торган каты көнкүреш калдыкларын изоляцияләү һәм зарарсызландыру өчен билгеләнгән махсус корылмалар;

каты көнкүреш калдыкларын жыю - чүп-чарны комплексы жьюга, контейнерлар тугыруга һәм контейнер майданчыкларын чистартуга бәйле чаралар комплексы;

территорияләре тоту - жир кишәрлегендә урнашкан биналарның, төзелмәләренң һәм корылмаларның фасадларын, кече архитектура формаларын, коймаларны һәм коймаларны үз вакытында ремонтлауга һәм аларның фасадларын карап тотуга, төзелеш мәйданчыкларын, яшел утыртмаларны, жир асты инженерлык коммуникацияләрен һәм аларның конструктив элементларын, транспорт инфраструктурасы объектларын тотуга бәйлә чаралар комплексы;

гомуми файдаланудагы юлларны карап тоту - юллар, юл корылмалары, юлларны комплекслы төзекләндерү элементларының транспорт-эксплуатация торышын тәмин итә торган эшләр комплексы;

законнар, гаражлар, ремонтлау остаханәләре һәм техниканы саклау (хезмәт күрсәтү) өчен билгеләнгән башка биналар, парковкалар нигезендә оештырылган транспорт чараларын урнаштыру өчен махсус бүлөп бирелгән урыннар;

«Юл хәрәкәте кагыйдәләре турында» 1993 елның 23 октябрәндәге 1090 номерлы Россия Федерациясе Министрлар Советы - Хөкүмәте карары белән расланган Россия Федерациясенң Юл хәрәкәте кагыйдәләре нигезендә билгеләнгән парковка урыннары;

каты көнкүреш калдыклары (ТБО) - халыкның тереклек эшчәнлегә нәтижәсендә барлыкка килә торган вак көнкүреш калдыклары;

төзекләндерү элементлары - территорияне төзекләндерүнең состав өлеше буларак кулланыла торган декоратив, техник, планлаштыру, конструктив жайланмалар, яшелләндерү элементлары, жиһазларның һәм бизәлешнең төрле төрләре, шул исәптән биналарның, корылмаларның фасадлары, кече архитектура формалары, капитал булмаган стационар корылмалар һәм корылмалар, мәгълүмати щитлар һәм күрсәткечләр."

3. Авыл жирлегенң торак пунктлары территорияләрен жыештыру һәм карап тотуның гомуми кагыйдәләре

3.1. Чистарту объектлары булып йорт биләмәләре, урам юллары, социаль-мәдәни билгеләнештәге объектлар, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар территорияләре, гомуми файдалану урыннары, ял итү урыннары тора.

3.2. Биналар йорт билгеләре белән жиһазланган булырга тиеш.

3.3. Конкрет бинада йорт билгеләре составы һәм аларны урнаштыру шартлары биналарның, корылмаларның урының урам-юл челтәренә карата функциональ билгеләнеше һәм урыны белән билгеләргә тәкъдим ителә.

3.4. Биналар, корылмалар адреслау (аншлаглар) билгеләре һәм номерлы билгеләре белән унификацияләнгән (форма, үлчәм, төсләр чишелеше, шрифт язуы), тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылган, ә торак йортлар - подъезд һәм фатир номерлары күрсәткечләре белән жиһазланган булырга тиеш.

3.5. Дәүләт органнары, оешмалар, предприятиеләр һәм учреждениеләр исемнәре күрсәтелгән күрсәткечләр Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә бер үк үлчәмдәге шрифт белән рәсмиләштерелә.

3.6. Милек хокукларында йорт биләмәләре булган гражданның йорт яны территорияләрендә нинди дә булса материалларны кушу һәм саклау, йорт биләмәләре чикләрендә киртәләр кую, чүп-чар ташлау, шлак ташлау, йорт биләмәсе территориясенә сыек көнкүреш калдыкларын урнаштыру, махсус транспорт һәм жыештыру техникасына үтөп керүне кыенлаштыра торган яисә тоткарлый торган киртәләр территориясендә киртәләр кую тыела. Шәхси торак йортларны төзү чорында йорт яны территориясендә, шул исәптән урамда, авыл жирлегә башкарма комитетының язмача рәхсәте булган очракта, төзелеш материалларын вакытлыча саклау рәхсәт ителергә мөмкин.

3.7. Урамнарны пычратуны булдырмый торган грунт, чүп-чар, сыпучик һәм сыек материаллар, жиңел тара, яфраклар ташу тыела.

3.8. Тимер-бетон блоklar, баганалар, коймалар һәм башка корылмалар урнаштыру тыела.

3.9. Юл йөрү, үтү юлларын каплау, кар һәм боз жәю тыела.

3.10. Газон, елга, күл ярларында, тротуарларда, паркларда һәм башка максатлар өчен күрелмәгән урыннарда транспорт чаралары юю тыела.

3.11. Яшел утыртмаларның зарарлануы һәм аларны юкка чыгару, шулай ук аларны тоту кагыйдәләрен бозу тыела.

3.12. Урамнарда, майданнарда һәм башка жәмәгать урыннарында сортларга аеру тыела.

3.13. Калдыкларны тиешле урыннарда чыгару тыела.

3.14. Сыек калдыклар корылмалардан һәм шәхси сектордан аларның заявклары буенча вакытында махсус автотранспорт белән чыгарыла.

3.15. Йорт биләмәсе булган территориядә разкомплектованган (төзек булмаган) транспорт чарасын саклау тыела.

4. Авыл жирлегә

торак пунктлар территорияләрен жыештыруны оештыру

4.1. Торак пунктлар территорияләрен чистарту һәм жыештыру системасы көнкүреш калдыкларын һәм чүп-чарны жыю һәм утильләштерүне күздә тотарга тиеш.

4.2. Төзекләндерү, объектларны чиста тоту һәм санитария тәртибен саклау өчен жаваплы түбәндәгеләр:

а) предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар территорияләрендә - предприятиеләр, оешмалар, уку йортлары житәкчеләре;

б) гражданның милек хокукында булган йорт биләмәләре территорияләрендә - торак йортлар хужалары;

в) авыл жирлегендә урамнарда, майданнарда, газлар һәм башка яшел зоналар территориясендә - жирлекнең башкарма комитеты житәкчәсе;

г) зират территориясендә һәм аларга якын участокларда - жирлекнең башкарма комитеты житәкчәсе;

д) төзелеш өчен бүлөп бирелмәгән һәм төзелеш жимерелгәннән соң бушаган территорияләрдә - жирлек Башкарма комитеты житәкчәсе;

е) төзелешкә бирелгән территорияләрдә - әлеге жир кишәрлекләре бирелгән предприятиеләр, оешмалар житәкчеләре, гражданныр;

ж) агып төшүче һәм дренаж торбаларның техник торышы өчен, сустокларны - жирлек башкарма комитеты житәкчесе;

з) калдыкларны алып ташлаган, янәшәсендәге участокларның махсус урыннарын санитар карап тоткан өчен - жирлек башкарма комитеты житәкчесе;

и) жирлек территорияләренә санитар торышын вәкаләтле дәүләт органнары һәм жирле үзидарә органнары тикшереп тора.

5. Территорияләрне көзге - кышкы жыештыру

5.1. 15 октябрьдән 15 апрельгә кадәр көзге - чүп-чар жыюны һәм чыгаруны, кар чистартуны һәм себерүне, кар һәм боз атуны, тротуарларның һәм бозга каршы материалларның юл капларын эшкәртүне күздә тоткан кышкы жыештыру билгеләнә. Бу эшләр жәмәгать транспорты юлларын һәм жәяүлеләр йөрүен тәмин итәрлек итеп башкарылырга тиеш.

5.2. Кар түбәләрен чистарту һәм карнизларда, түбәләрдә һәм су торбаларында наростоларны кисү системалы рәвештә, биналарның хужалары һәм арендаторлары, корылмаларның көче һәм акчалары белән, жәяүлеләр белән бәхетсезлек очрақларын һәм һава челтәрләре, яктырткычлар һәм яшел утыртмаларның зарарлануларын булдырмау максатында башкарылырга тиеш. Түбәләрдән ташланган кар кичекмәстән чыгарылган булырга тиеш.

5.3. Урамнарны механикаләштырылган сибү бу максатлар өчен рөхсәт ителгән материаллар планлы тәртиптә кертелә.

5.4. Тротуарларны тоз белән күмү тыела.

5.5. Бозлык вакытында территория хужаларына тротуарлар, жәяүлеләр өчен ком сибәргә, аларны хәрәкәт өчен имин хәлдә тотуны тәмин итәргә кирәк.

5.6. Яшел утыртмалар мәйданнарында кар пычранган бозны күчерү һәм жыю тыела.

5.7. Су объектларының су саклау зоналарында кар жыю тыела.

6. Язгы - жәйге чорда территорияләрне жыештыру

6.1. 16 апрельдән 14 октябрьгә кадәр чорда язгы - жәйге жыештыру, анда юл өслекләрен һәм тротуарларны себерү, жәмәгать транспорты тукталышларын жыештыру, чүп-чар һәм грунт төяү күздә тотыла.

6.2. Явым-төшем яумаган чорда урамнарны механикаләштырылган жыештыру, юешләмичә себереп чыгару тыела.

6.3. Юл кырыялары эре габаритлы материалдан һәм башка чүп-чардан чистартылынган, ә юл буйлап үлән чабылган булырга тиеш.

7. Торак һәм торак булмаган биналарны һәм корылмаларны тоту кагыйдэләре һәм нормалары

7.1. Торак йортлар, социаль-мәдәни, коммуналь объектлар һәм төзекләндерү, авылларның тышкы бизәлешен төзү, реконструкцияләү, капитал ремонтлау, шулай ук авыл жирлегә территориясендә биналар интерьерларын рәсмиләштерү гамәлдәге кануннар нигезендә башкарылырга тиеш.

7.2. Күчәмсез мөлкәт объектларыннан файдаланучы һәм (яисә) биләүче предприятиеләр, оешмалар, гражданныр, шул исәптән шәхси милек хокукында, аларны техник эксплуатацияләүнең билгеләнгән кагыйдэләре һәм нормалары нигезендә эксплуатацияләргә, тышкы төзекләндерүнең барлык төрләренә торышын һәм урнаштыруын күзәтергә тиеш.

7.3. Төзелеш материалларын, продукцияне, шул исәптән авыл хужалыгы (печән, салам, тирес һ.б.) складлау һәм саклау, гомуми файдаланудагы территориядә, шул исәптән йорт янындагы территориядән читтә, чимал, жайланмалар, чүп-чар жыю тыела.

7.4. Төзелеш, ремонт-төзелеш һәм торгызу эшләрен башкарганда төзелеш, башка оешмалар төзелеш материаллары, грунт һәм төзелеш чүп-чарын тулысынча тәмамлап, бер көнлек эш процессында жыярга тиеш.

7.5. Торак һәм ижтимагый биналарны, шулай ук мәдәни-көнкүреш билгеләнешендәге объектларны төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә барлыкка килгән керемнәр төзелеш оешмалары транспорты тарафыннан куркыныч калдыклар белән эш итүгә лицензиясе булган яисә әлегә эшчәнлек төренә лицензиясе булган оешма белән килешү төзелә.

Йорт биләмәләреннән чыгарыла торган төзелеш чүп-чарын һәм грунтын, моның өчен махсус билгеләнгән урыннардан тыш, нинди дә булса урыннарда, ягъни: каты көнкүреш калдыклары мәйданчыкларын бушату тыела.

7.6. Төзү тәмамланган объектлар бары тик төзекләндерү эшләре тулысынча тәмамланганнан соң гына кабул ителә, «Төзелеш эшләре тәмамланган объектларны файдалануга кертү» СНиП 03.01.04-87 нигезендә проект белән каралган эшләр тәмамланганнан соң гына кабул ителә.

8. Санитария көнен оештыру һәм уздыру

8.1. Авыл жирлегә территориясән һәр жирдә вакытлы жыештыру өчен бердәм санитария көннәре билгеләнә.

8.2. Предприятиеләр, оешмалар, уку йортлары житәкчеләренә, сәүдә, мәдәни - көнкүреш предприятиеләре житәкчеләренә һәм яшәү урыны буенча халыкка бу көнне тәкъдим ителә:

а) үз территорияләрендә жыелган барлык чүп-чарны каты көнкүреш калдыклары полигонына мәжбүри чыгарып, жентекләп жыештырырга;

б) чистартырга, кирәк булганда - коймаларны һәм коймаларны, биналарның цокольен, витриналарны, тәрәзәләрен һәм парад ишекләрен буярга.

9. Яктылыкның кече архитектура формаларын, вывескаларын, яктылык рекламаларын төзү, урнаштыру һәм карап тоту

9.1. Киосклар, палаткалар, сезонлы базарлар, коймалар, газ киртэләре, стендлар, афишалар һәм белдерүләр, ут рекламалары, урам яктырту фонарьлары, баганалар төзү һәм урнаштыру гамәлдәге законнар нигезендә гамәлгә ашырыла.

9.2. Сәүдә киосклары, павильоннар, гаражлар һәм башка хужалык-көнкүреш объектларын үз белдеге белән урнаштыру, шулай ук аларны жимерү яки күчерү турындагы таләпләрне үтәмәү тыела.

9.3. кибетләр, киосклар, палаткалар, вак сату павильоннары янында тара һәм товар запасларын жыю тыела.

9.4. Сәүдә билгеләнмәгән урыннарда тыела.

9.5. Яшелчә, жиләк-жимеш, терлекчелек продуктлары, урамнарда, майданнарда һәм бу максатларга билгеләнмәгән башка урыннарда гражданнарга яшелчәләр, жиләк-жимеш, терлекчелек продуктлары, көнбагыш һәм башка предметлар белән сату тыела.

9.6. Урам сәүдәсе, шул исәптән сезонлы сәүдә, санитария хезмәте органнары белән килештерелгән очракта, махсус билгеләнгән урыннарда рөхсәт ителә.

9.7. Сезонлы сәүдә тәмамланганнан соң урамнарда, майданнарда һәм башка урыннарда күчмә арбалар, лоткалар, сәүдәдән соң жыештырылмаган башка сәүдә жиһазлары һәм территориясен калдыру тыела.

9.8. Урамнарны төзек булмаган хәлдә яктырту тыела.

9.9. Реклама конструкцияләре һәм тышкы мәгълүмат чаралары билгеләнгән урыннарда урнашырга һәм тиешле хәлдә булырга тиеш.

10. Яшел утыртмаларны яшелләндерүгә һәм карап тотуга таләпләр

10.1. Барлык яшел үсентеләрне кагылгысыз яшел фондлар тәшкил итә. Яшел утыртмаларны тоту гамәлдәге законнар һәм авыл жирлегенең норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

10.2. Яшел утыртмаларны саклау өчен жаваплылык, гамәлдәге кагыйдәләр нигезендә дәрәс һәм заманча тәрбияләү, предприятиеләр, оешмалар, гражданнар алып килә.

10.3. Яшел утыртмаларның, сулыкларның сакланышын тәмин итү өчен аларны пычрату рөхсәт ителми. Төзелеш эшләре вакытында яшел утыртмалар зонасында төзелешне оештыру проекты таләпләре үтәлгә тиеш.

10.4. Агачларны һәм куакларны, шул исәптән корыган һәм чирләрне күчереп утырту яки кисү Башкарма комитетның рөхсәтеннән башка рөхсәт ителми. Предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук гражданнар китергән яшел утыртмаларга зыян гражданнар, вазыйфаи затлар һәм тиешле предприятиеләрнең хезмәткәрләре тарафыннан гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә түләнәргә тиеш.

10.5. Яшелләндерелгән территорияләрдә түбәндәгеләр тыела:

- теләсә нинди материалны берләштерү;
- үсемлек җирин сыйфатында чиста торф кулланырга;
- бакча-парк юлларын чистартып бетерүдән алынган чиста кардан тыш, чүп-чар, кар һәм халык чүп-чар өемнәре корырга;
- агачларның һәм куакларның сакланышын тәмин итә торган чаралар күрмичә, агачлар утыртмалары биләгән участкаларга карны түбәдән ташларга;
- тротуарларны химик препаратлар белән сибәргә, аларга йөрү юллары һәм кулланырга рөхсәт ителмәгән башка өслекләр жибәргә;
- йөрергә, утырырга һәм газоннарда ятарга (болынардан тыш), уеннар оештырырга;
- учак ягарга һәм янгынга каршы сак кагыйдәләрен бозарга;
- жирле үзидарә органнары белән билгеләнгән тәртиптә килешмичә генә инженерлык коммуникацияләрен салу өчен ачыклыклар үткәргә;;
- транспорт чараларын торак пунктлар чикләрендә яшелләндерелгән территорияләрдә (газоннарны, чәчәкләрне һәм үләнчел үсемлекләр биләгән башка территорияләргә дә кертеп), балалар һәм спорт мәйданчыкларында, хайваннарны йөртү өчен мәйданчыкларда, шулай ук йорт яны территориясендә урнашкан хужалык мәйданчыкларында урнаштыру.

Искәрмә. Әлеге абзацның нигезләмәләре гражданның иминлеген тәмин итүгә яисә халыкның тормышын тәмин итү объектларының эшләвенә, оборона чараларын (шул исәптән гражданны оборонасы һәм мобилизация чараларын) үтүгә, дәүләт иминлеген һәм иминлеген тәмин итүгә, жәмәгать тәртибен һәм жәмәгать куркынычсызлыгын саклауга, гражданны коткаруга, аларның тормышы яисә сәламәтлеге белән янауларны юкка чыгаруга бәйлә кичектергесез эшләр башкаруга, оборона чараларын (шул исәптән гражданны оборонасы һәм мобилизация чараларын) үтүгә, дәүләт иминлеген һәм иминлеген тәмин итүгә, жәмәгать тәртибен һәм жәмәгать куркынычсызлыгын саклауга, гражданны коткаруга, аларның тормышына яисә сәламәтлегенә янауны тәмин итүгә юнәлдерелгән юридик затларның һәм гражданның гамәлләренә кагылмый.».

Транспорт чараларының һәр тукталышында, шул исәптән социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы объектлары (торак, иҗтимагый һәм житештерү биналары, төзелмәләр һәм корылмалары, шул исәптән физкультура-спорт оешмалары, мәдәният оешмалары һәм башка оешмалар урнашкан), ял итү урыннары янында, бушлай машина кую урыны (бер урыннан ким түгел) I, II төркем инвалидлар белән идарә ителә торган транспорт чараларының, шулай ук III төркем инвалидлары тарафыннан Россия Федерациясә Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә бушлай парковкасы өчен кимендә 10 процент урын (бер урын) һәм мондый инвалидларны һәм (яисә) инвалид балаларны йөртә торган транспорт чаралары бүлөп бирелә. Күрсәтелгән транспорт чараларында "Инвалид" тану билгесе билгеләнергә тиеш. "Инвалид" тану билгесен индивидуаль файдалану өчен бирү тәртибе Россия Федерациясә Хөкүмәте тарафыннан бирелгән вәкаләткә ия башкарма хакимият федераль органы тарафыннан билгеләнә. Билгеләнгән урыннарны машина кую өчен башка транспорт чаралары биләргә тиеш түгел.

12. Авыл жирлеге территориясендә сулыкларны, зиратларны тоту

12.1. Сулыкларны тоту территорияләр хужалары һәм баланс тотучылар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

12.2. Сулыклар тыела:

- чүпләргә, пычратырга яисә буалар уздырырга;

- агынты сулар, сәнәгать калдыклары, башка ташландыклар белән пычратырга;

12.3. Сулыклар территориясендә түбәндәгеләр тыела:

- автотранспортны юу;

- терлекләр көтүе үткәрергә;

- хайваннарны юарга;

- кер юарга.

12.4. Зиратлар һәм күмү корылмалары территориясендә яшел утыртмалар зонасы, автотранспорт өчен стоянка, чүп жыю өчен чүп савытлары, чүп-чар жыю өчен мәйданчыклар каралган.

Территорияне металл ватык, төзелеш һәм көнкүреш калдыклары һәм башка материаллар белән пычрату һәм чүпләү тыела. габаритсыз калдыкларны махсус мәйданчыкларда сакларга тиеш.

13. Юлларны тоту

13.1. Юллар территорияләрен карап тоту түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- 1) юлларны, тротуарларны, ясалма юл корылмаларын, квартал эчендәге машина юлларын ремонтлау;
- 2) тротуарлардан (жәяүлеләр зоналары, сукмаклар) һәм юлларның, ясалма юл корылмаларын пычрактан, чүп-чардан, кар һәм боздан жыештыру;
- 3) юл өслекләрен юу һәм сиптерү;
- 4) газонарны һәм яшел утыртмаларны карау;
- 5) жәмәгать һәм тимер юл транспортының тышкы яктырту терәкләрен һәм контакт челтәрен ремонтлау;
- 6) кече архитектура формаларын ремонтлау һәм буяу;
- 7) ясалма юл корылмалары составына керә торган смотр һәм яңгыр сулары коеларын, тау канауларын һәм ачык лотокларны төзекләндерү, ремонтлау һәм чистарту;
- 8) коймаларны, турникетларны, кече архитектура формаларын ремонтлау, ремонтлау һәм ел саен буяу.

13.2. Юл капланмаларын саклау максатларында түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

- сөйрәп йөк ташу;

- рельслар, бүрәнәләр, тимер балчыклар, торбалар, кирпич төяү-бушату эшләрен башкарганга һәм аларны төзегәндә;

- юл өлешендә һәм тротуарларда төзелеш материалларын һәм төзелеш калдыкларын ыргыту һәм (яисә) берләштерү.

13.3. Юлларны төзекләндерүнең аерым элементларына карата таләпләр:

- Жәяүлеләр өчен жәяүлеләр йөри торган металл киртәләрнең һәм тротуар баганаларының сезонлы япмасы кышкы сезон тәмамлангач, төзекләндерү айлыгы

- үткөрөлү чорында ел саен ясала. Каплама алдыннан ремонтланган, пычрактан чистартылган, юылган һәм пычранган булырга тиеш;
- барлык юл билгесе заказчы тарафыннан билгелэнгән срокларда һәм чиратлылык тәртибендә юл билгеләре ясауга расланган паспортлар (схемалар) нигезендә башкарылырга тиеш;
 - юлларның юл билгеләре таләп ителә торган төсләр һәм яктылык-техника характеристикаларын, эләктерү коэффициентын, эксплуатацияләүнең бөтен чоры дәвамында мәйдан буенча сакланышын тәэмин итәргә тиеш;
 - юл билгеләрен беркетү конструкцияләре һәм системалары күз күреме шартларына һәм монтаж мөмкинлекләренә карап сайлана;
 - Юл билгеләре төзөк хәлдә булырга, вакытында чистартылырга һәм юылырга тиеш. Вакытлыча билгелэнгән юл билгеләре аларны урнаштыру зарурлыгын китереп чыгарган сәбәпләрне бетергәннән соң бер тәүлек эчендә төшерелә;
 - визуаль-коммуникация системасы элементлары: транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәте юнәлешләре күрсәткечләре, жирлекнең планлаштырылган-структур элементлары күрсәткечләре юлларда һәм транспорт чишелешләрендә аларга таба хәрәкәт юнәлеше күрсәтелү өчен билгеләнә;
 - Юл күрсәткечләре һәм башка күрсәткечләр Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә башкарыла.

14. Жир асты коммуникацияләрен һәм корылмаларын салу, яңадан урнаштыру эшләрен житештерү

14.1. Жир асты, инженерлык коммуникацияләрен төзү, реконструкцияләү яисә капитал ремонтлау гамәлдәге законнар нигезендә эшлэнгән техник документация һәм эшләрне житештерүгә рөхсәт (ордер) булганда башкарылырга мөмкин.

14.2. Срогы чыккан рөхсәт (ордер) буенча эшләр тыела.

14.3. Предприятие житәкчеләре, үзләре белән рөхсәт (ордер) һәм эшләр житештерү проекты булган килеш, эшләрне житештерү урынында булырга тиешле эшләрне башкару өчен жаваплы затлар боерыгы белән билгеләргә тиеш.

14.4. Жир асты коммуникацияләрен һәм корылмаларын төзөгәндә һәм яңадан урнаштырганда, әлегә предприятиеләргә һәм оешмаларга эшләр башкару өчен рөхсәт (ордер) яисә эшләр башкару кагыйдәләрен үтәмәгән очракта, эшләр башкару өчен кичекмәстән туктатыла.

14.5. Һәлакәтләр вакытында эксплуатацияләүче оешма аның сәбәпләрен һәм нәтижеләрен кичекмәстән бетерергә тиеш.

14.6. Рөхсәтне (ордерны) рәсмиләштермичә аварияләрдә жир эшләрне житештерү, тиешле хезмәтләргә мәжбүри хәбәр итеп, өч көн эчендә рөхсәт ителә. Эшләрне өч көн эчендә тәмамлау мөмкин булмаган очракта, эксплуатацияләүче оешма тарафыннан билгелэнгән тәртиптә рөхсәт рәсмиләштерелә. Рөхсәттә (ордерда) билгелэнгән срокларны үтәмәгәндә, шулай ук предприятиене рәсмиләштермәгәндә билгелэнгән тәртиптә жаваплы булалар.

14.7. Яклар эшләрән житештергәндә: жәяүлеләрнең һәм транспортның хәрәкәте иминлеге, йорт биләмәләре, предприятиеләр, оешмалар ишек алдына чыгу жайланмалары, шулай ук торак, хезмәт, уку, балалар һәм башка биналарга якин килү тәмин ителергә тиеш.

14.8. Жимерелү урыны оешма исеме, телефон номеры һәм эш житештерүченең фамилиясе күрсәтелгән үрнәк киртә белән чикләнергә тиеш. Юлны ябуны таләп итә торган жир эшләрән житештергәндә, дәүләт автоинспекциясе тарафыннан расланган схемалар буенча юл билгеләре билгеләнә. Караңгы төшкәч, казылган урыннар яктыртыла.

14.9. Юлның бөтен киңлегенә, тротуарга, газонга һәм туфракның уңдырышлы катламына асфальт түшәлешен каплау эшләре башкарыла. Шушы ук оешма торгызу эшләрәннән соң грунтны, материалларны һәм конструкцияләренә, төзелеш чүпчарын, коймаларны жыештырырга тиеш.

Юл өслеген һәм яшел утыртмаларны үз көчләре белән торгызу эшләрән башкару мөмкинлеге булмаган оешмалар. Махсулаштырылган оешмалар белән килешүләр төзәргә тиеш. Шартнамә төзү эшне башкаручы оешмадан төзекләндерү элементларын торгызу өчен жаваплылыкны төшерми.

14.10. Оешмалар житекчеләре, башка вазыйфай затлар юлларның һәм тротуарларның, яшел утыртмаларның, газларның, төзекләндерү элементларының эшләрән сыйфатсыз башкарган һәм өслекләрен торгызган өчен жаваплы.

15. Муниципаль берәмлек территориясен яктырту

15.1. Урамнар, юллар, майданнар, яр буйлары, күперләр, бульварлар һәм жәяүлеләр аллеялары, ижтимагый һәм рекреацион территорияләр, торак кварталлар, микрорайоннар, торак йортлар территорияләре, сәнәгать һәм коммуналь оешмалар территорияләре, шулай ук керү юллары, юл билгеләре һәм күрсәткечләре, торак пунктлар турында мәгълүмат элементлары муниципаль берәмлек администрациясе раслаган расписание буенча тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш. Әлеге объектларны яктырту бурычы аларның милекчеләренә яисә вәкаләтле затлар милекчесенә йөкләнә.

15.2. Муниципаль берәмлек территориясен яктырту билгеләнгән тәртиптә үзләренә бирелгән жир кишәрлекләренә милекчеләре булып торучы физик һәм юридик затлар белән шартнамәләр буенча энергия белән тәмин итүче оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

15.3. Урамнарны тышкы яктырту челтәрләрен төзү, эксплуатацияләү, агымдагы һәм капитал ремонтлау муниципаль берәмлек администрациясе белән килешүләр буенча махсулаштырылган оешмаларга гамәлгә ашырыла.

16. Территорияне бизәү

16.1. Муниципаль берәмлек территориясен бизәү дәүләт һәм авыл бәйрәмнәрән уздыру чорына муниципаль берәмлек администрациясе карары буенча, истәлекле вакыйгаларга бәйле чаралар башкарырга тиеш.

Биналарны, корылмаларны бизәү аларның хужалары тарафыннан муниципаль берәмлек территориясен бәйрәм бизәү концепциясе кысаларында гамәлгә ашырыла.

16.2. Гомумшәһәр (авыл) тантаналы һәм бәйрәм чараларын үткәрүгә бәйләшләр оешмалар тарафыннан үз акчалары, шулай ук муниципаль берәмлек администрациясе белән шартнамәләр нигезендә шушы максатларга муниципаль берәмлек бюджетында каралган акчалар чикләрендә мөстәкыйль рәвештә гамәлгә ашырыла.

16.3. Бәйрәм бизәлешенә милли флаглар, лозунглар, гирлянда, панно элү, декоратив элементлар һәм композицияләр, стендлар, киосклар, трибуналар, эстрада урнаштыру, шулай ук бәйрәм иллюминациясе жайланмасы керә.

16.4. Бәйрәм бизәлеше концепциясе муниципаль берәмлек администрациясе тарафыннан раслана торган бәйрәм бизәлеше объектларын һәм элементларын урнаштыру һәм чаралар программасы белән билгеләнә.

16.5. Бәйрәм бизәлеше элементларын эзерләгәндә һәм урнаштырганда юл хәрәкәтен жайга салуның техник чаралары күренешен төшерергә, зыян салырга һәм начарайтырга кинәш ителми.

17. Норм һәм кагыйдәләр таләпләренәң үтәлешен тикшереп тору

17.1. Физик һәм юридик затлар, вазыйфай затлар әлеге Кагыйдәләрдә билгеләнгән жирлек территориясен төзекләндерү таләпләрен үтәүне тәмин итәргә тиеш.

17.2. Әлеге Кагыйдәләргә бозу Административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә (Административ хокук бозулар турында Россия Федерациясе кодексы нигезендә җаваплы булган Россия Федерациясенең федераль законнарында һәм башка норматив хокукый актларында каралган нормалар һәм кагыйдәләр нигезләмәләреннән тыш) җаваплылыкка китерә.

17.3. Төзекләндерү өлкәсендә законнар һәм муниципаль хокукый актлар таләпләрен үтәмәгән яисә тиешенчә үтәмәгән өчен җаваплылыкка җәлеп итү әлеге таләпләргә үтәүдән һәм кертелгән хокук бозуларны бетерүдән затны азат итми.